

שפת אמת

המבואר

פר' עקב

מבואר על ידי
הרה"צ רבי פישל זינגרמאן זצ"ל

⚖️ התוכן ⚖️

תרל"א: עקב מורה על דבקות בה' בדברי העולם	עמ' ג
התורה מגלה את נקודת החיים שבאדם	עמ' ז
תרל"ז: בירור הניצוצין הנעשה בשבת מאליו	עמ' ט
תרל"ח: הארת השבת דווקא על ידי עבודת ימות החול	עמ' יא
האדם מעלה את הבריאה לשרשה	עמ' יד
עבודת האדם היא נקודת היראת שמים	עמ' טו
תרנ"ח: שכרן של צדיקים - אימתי?	עמ' יח
הברכה החלה על מזון ארץ ישראל	עמ' כ

**להשיג מדי שבוע
לתרומות, הערות והארות**

ארץ הקודש: 03-7200159

ארה"ב: 718-9260874

9260874@GMAIL.COM

לשמיעת השיעורים בטלפון:

0732951385

בארה"ב (קול הלשון): 7183952440/3/1/2/9

יסוד החסידות

עקב תרל"א

עקב מורה על דבקות בה' בדברי העולם

במדרש מנורה של חוליות כו'.

וברש"י ממד' תנחומא עון

עקבי יסובני כו' בשמרם עקב רב.

מה רב טובך כו' במצוה קלה שאדם

דש כו' כי השי"ת ברא כן העולם להיות מתחברין הנבראים על

ידי האדם עד שיהי' הכל מקורב להשי"ת כמ"ש ולכבודי בראתיו

כו' פי' תשמעון שיהי' מורגש ונשמע ההארה שיש בכל דבר

כי בכל דבר יש הארה מהשי"ת והיא נקודה הפנימיות. וצריכין

בני' לראות שיהיו כל מעשיהם בדביקות החיות מנקודה הנ"ל.

ועי"ז ממשיכין הארה ושמיעת דבר ה' מתוך כל דבר. וזה מצות

קלות לדבק גם דברים הרגילין על ידי שעושין הכל רק לרצונו.

כי בכל דבר יש מצוה לה' הן או לאו. ועקב היא מדרגה תחתונה

וזה עקב רב שמה שנתרחק יותר נסתר הנקודה מרב טובך כו'.

וזה תכלית רצונו ית' להיות כל הנבראים מחוברין זה בזה עד

שגם הסוף ומדרגה התחתונה תהי' נמשכת אחר הראשית

וההתחלה כנ"ל. ולזאת הוי זהיר במצוה קלה כו' כי זה כמנורה

של חוליות כו' שנקרא בונה מה שמקרב דבר לדבר שיהי' נגמר הכלי. וכן תכלית הבריאה להיות הכל א' לכבודו ית' ומצוה לשון צותא וחיבור כמ"ש במ"א. ומצוה קלה ממשיך הארה לדבר שפל יותר. וזהו בחי' יראת שמים להיות נמשך יראתו ית' בכל מעשה קטן וגדול ונק' מצוה קלה. ובגמ' מה ה' שואל כו' כ"א ליראה כו' אטו מילתא זוטרתא כו' לגבי משה כו'. פי' כי אף שהעיקר יראת שמים שזה היסוד והראשית. אבל מכל מקום הוא הכנה לשאר הדברים הנזכרים בפרשה לדבקה ולאהבה כו'. רק שיראה קודמת לכל ועי"ז יבא לאהבה ג"כ. ומזה עצמו הראי' הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שהיא מדרגה הקרובה יותר להאדם. ולכן היא קלה. וצריך אדם לידע כי כפי הרצון מהאדם. היראה מילתא זוטרתא. רק שילך מדרגה אחר מדרגה. וז"ש לגבי משה שהוא השלם במדותיו כמ"ש מבקשין כלי גדול ויש לו כו'. וזה עצמו מ"ש מה מאה ברכות. שזה עיקר היראה לידע כי כל חיות האדם בכחו ית' כגרזן ביד החוצב ואנחנו מה. וממילא מברך להקב"ה קודם כל דבר קטן וגדול וכו"ל:

במדרש מנורה של חוליות כו'. וז"ל המדרש (עקב פרשה ג) הלכה אדם מישראל שיש לו מנורה שעשויה פרקים פרקים מהו לטלטלה בשבת, כך שנו חכמים המרכיב קני מנורה בשבת חייב חטאת, ומשום מה מחייב, א"ר אבהו בשם רבי יוחנן המרכיב את המנורה בשבת כאדם שבונה בשבת, ומי שהוא בונה בשבת חייב. א"ר יוסי ברבי חנינא אימתי שמרו ישראל את השבת כשם שראוי לה, תחלה כשניתנה להן באלוש מנין שנאמר (שמות טז) וישבתו העם ביום השביעי, ואת סבור שמא לרעתך נתתי לך את השבת לא נתתי לך אלא לטובתך, כיצד א"ר חייא ברבי אבא את מקדש את השבת במאכל ובמשתה ובכסות נקיה ומהנה את נפשך ואני נותן לך שכר, מנין (ישעיה נח) וקראת לשבת עונג וגו' מה כתיב אחריו (שם נ"ח) אז תתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך, אמרו לו ישראל ואימתי את נותן לנו שכר המצות שאנו עושים, אמר להם הקדוש ברוך הוא מצות שאתם עושים מפירותיהן אתם אוכלים עכשיו, אבל שכרו בעקב אני נותן לכם מנין ממה שקרינו בעניניו והיה עקב תשמעון.

וברש"י ממד' תנחומא עון עקבי יסובני כו' בשמרם עקב רב. מה רב טובך כו' במצוה קלה שאדם דש כו'.

וז"ל מדרש תנחומא (עקב סימן א) והיה עקב זש"ה למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני (תהלים מט), יתברך שמו של הקדוש ברוך הוא שנתן תורה לישראל שיש בה תרי"ג מצות ויש בהן קלות וחמורות, ומפני שיש בהן מצות קלות שאין בני אדם משגיחין בהן אלא שמשליכין אותן תחת עקביהן, כלומר שהן קלות, לפיכך היה דוד מתירא מיום הדין ואומר רבש"ע איני מתירא מן מצות החמורות שבתורה שהן חמורות, ממה אני מתירא מן מצות הקלות שמא עברתי על אחת מהן, אם עשיתי אם לא עשיתי מפני שהיתה קלה, ואתה אמרת הוי זהיר במצוה קלה כבמצוה חמורה, לכך אמר למה אירא בימי רע וגו'.

כי השי"ת ברא כן העולם להיות מתחברין הנבראים על ידי האדם, כל העולם הוא כמנורה של פרקים, שכל חלק לבדו הוא רק חלק ואינו שלימות הכוונה, ומי הוא המחבר - האדם, וכמו שביארנו כמה פעמים כי הוא בחיר הנבראים וכולל את כולם, ויש לו חלק נשמה חלק אלוך ממעל שבכוחה יכול להעלות את כל הנבראים,

עיקר הזהירות
צריך להיות
במצוות קלות

האדם מחבר
את כל הנבראים
לשרשם

עד שיהיה הכל מקורב להשי"ת כמו שכתוב כל הנברא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כו'. ואיתא בספה"ק כי "לשמי ולכבודי" זה עולם האצילות, כי "שמי" הכוונה המיוחד בי (זה עולם האצילות שכולו טוב ואלקות ואין בו שום דמיון אחר), בראתיו זה עולם היצירה, יצרתיו זה עולם העשיה ועשיתיו זה עולם העשיה. ורואים אנו מכך שהקב"ה ברא את האדם באופן שהוא יכול להעלות כל הנבראים.

על ישראל לגרום שקול ה' ישתמע מתוך הנבראים

פי' "תשמעו" שיהי' מורגש ונשמע זיך פילן און דערהערן **ההארה שיש בכל דבר**, ובתיבת "עקב" הכוונה היא שההארה תבוא עד העקב שבכל האיברים תורגש ההארה שיש בכל דבר, וזה בחינת יעקב שהיהודי ממשיך אלקות עד העקב, **כי בכל דבר יש הארה מהשי"ת והיא הארה** זו היא נקודה הפנימיות הנשמה של כל דבר שמבלעדה כל הבריאה היא כגוף בעלי נשמה. **וצריכין בני ישראל לראות שיהיו כל מעשיהם בדביקות החיות מנקודה הנ"ל**. מודגש בזה הן כח המעשה שהוא הכח השפל ביותר מכל הכוחות שהם מחשבה דיבור ומעשה, ונקרא בחינת דום של האדם כי יש בו החיות הכי פחות, ומודגש מעשיהם כל' לא מעשה המצווה אלא אפילו עניניהם הפרטיים, וגם צריך להיות עם הנקודה הפנימיות, כמו שנאמר בכל דרכיך דעהו, שאפילו בדרכים שלך - דעהו מל' דעת התקשרות, שתהיה מקושר בהם לרבש"ע, ודעהו היינו דע - ה"ו, ליחד הה"א עם וא"ו קודשא בריך הוא ושכינתיה, ואיך -

על זה אומרת לנו התורה ראה נתתי לפניך את החיים ואת המות ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעון אל מצות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום, ואת הקללה אם לא תשמעון בקול מצות ה' אלקיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים וכו', ומבארים הספה"ק (עי' אוהב ישראל) דהכוונה היא ראה אנכי נותן לפניכם היום על דברי הרשות, שבכל דבר יש ברכה וקללה, הברכה היא אשר תשמעון אל מצות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום, שבכל דבר תסתכלו איך אפשר לעשות בזה נחת רוח להרבש"ע, והקללה היא אם לא תעשו כן ו"לא תשמעו לקול ה' אלקיכם" שבכל דבר ואומר לנו גלה את כבוד ה' שבזה הדבר ועשה לי בזה נחת רוח, ואז וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה כו', וזה ע"ד מאמר הבעש"ט הק' עה"פ וסרתם ועבדתם א-להים אחרים, שהכוונה היא מיד ש"וסרתם" ותסורו מן הדרך של עבודת ה' אלקיכם, דהיינו שהוא יתברך בעל היכולת ובעל הכוחות כולם, כי כשאדם מאמין בזה הוא עובד אלוקים, אבל כששוכח מזה ומרמה את עצמו (ער רעדט זיך איין) שיש לו איזה כוח ואינו צריך בכל עת להתחדשות חיות מחודשת מהשם יתברך, הרי זה רח"ל בבחינת ועבדתם א-להים אחרים. וזה מה שכתוב כאן "והקללה אם לא תשמעון לקול מצות ה' אלקיכם כו' וסרתם מן הדרך כו'".

עיקר העבודה לזכור תמיד בכל מעשה שהוא ית' בעל הכוחות כולם

ולכן בברכה אומר "את הברכה" ובקללה אומר "אם לא תשמעון", וידוע קושית המפרשים בזה, ש"את" הכונה לכ"ב אותיות התורה מא' ועד תי"ו שיש בכל דבר, וזו היא הברכה שיש בכל דבר, ברכה כפשוטה, ורק שאם אינו מכיר בזה החיות ה' שבנברא, אזי הוא להיפך. ועל ידי זה ממשיכין הארה ושמיעת דבר ה' מתוך כל דבר.

וזה "מצות קלות" כמו שכתוב במדרש עקב "אלו מצות קלות שאדם דש בעקבו", קלות הם דברים שאדם רגילים אליהם ולכן הם נקראים קלים, לדבק גם דברים הרגילין מדרגות הנמוכות מלשון "רגלים" על ידי שעושים הכל רק לרצונו. **כי בכל דבר יש מצוה לה' הן או לאו**. וכמו שאיתא לקמן תרמ"ו ד"ה והיה "כפי קיום התורה והמצוות כן יכולין לשמוע חדשות בכל עת, כמ"ש דדי' ירווך, מה שדים כשתינוק ממשמש בו מוציא חלב, כך דברי תורה ומצוות כפי עסק האדם בהם כך מתחדש לו לשמוע בכל עת חדשות. ז"ש נעשה ונשמע כי ידעו שכפי העשי' כך ישמעו תמיד התחדשות. וע"ז נאמר אשרי איש שישמע למצותיך. ובכח זה הוציאו החכמים מכח

גם בדברי הרשות ודברים קלים יש דבקות בה'

אל הפועל התורה שבע"פ. ואחריהם בכל דור ודור חכמי הדורות שהרחיבו הארת התורה בכל עת, וכמו כן בכל אדם בפרט, כל ימי חייו צריך לעסוק בתורה ומצוות ויתרחבו הדברים ויוכל למצא בכל דבר - קיום מצוה. וזה "מצות קלות שדש בעקביו", ואינו מבין מתחילה איך יש בזה מצוה. (כלומר האדם עושה פעולה רגילה וחושב שהיא מטבע ומדרך העולם ואינו מבין שיש בזה מצוה וחיות אלוהית, וזה הוא טעות, כי בכל פרט צריך לחשוב איך לעשות נחת רוח להרבש"ע), ובאמת כל העולם ומלואו מלא מצות כי הכל לכבודו ברא. (ונמצא שבכל דבר צריכים לחפש מה אני יכול בזה הדבר או המקום לעשות נחת רוח להשם יתברך), וכשעוסק בהם כל ימיו זוכה שיתגלה לו לעשות מצות בכל עת ובכל מקום ובכל דבר. וזה "עקב תשמעון את המשפטים האלה" כו'. כמו ציור האדם הנשמה בראש ומאיר ונותנת חיים עד העקב. כך התורה שנק' ראשית ובה נברא כל העולם צריכין בנ"י להרחיב אור התורה עד העקב. ואז יהי' גאולה שלימה במהרה ב"א". עכ"ל"ק.

להמשיך אלקות
עד מדרגה
התחתונה ממש

ועקב היא מדרגה תחתונה, וזה "עקב רב" שמה שנתרחק יותר נסתר הנקודה מרב טובך כו'. וזה תכלית רצונו ית' להיות כל הנבראים מחוברין זה בזה, עד שגם הסוף ומדרגה התחתונה תהי' נמשכת אחר הראשית והתחתלה כנ"ל. כשאדם ניגש באופן כזה לעניני העולם הרי הוא גורם שכל פרט ופרט וכל פרוטה ופרוטה שמרויח חושב איך לעשות מזה נחת רוח להרבש"ע, אם ליתן מעות לעני, אם לקנות בזה אוכל לחזק גופו לרבש"ע, וכך הוא בונה את העולם הזה מדרגה אחר מדרגה, עד שכל הנבראים יסייעו זה לזה לעבודת ה' וכך הוא מחבר את כולם להרבש"ע.

המצוה החמורה
תלויה במצוה
קלה

ולזאת הוי זהיר במצוה קלה כו', שקשה כיון שהתנא עצמו אומר שהיא מצוה קלה, אם כן למה באמת יהיה זהיר בה כבחמורה, אבל לפי המבואר מובן, כי כל מצוה קלה בונה את המדרגה הגבוהה יותר, ונמצא כי במצוה קלה תלויה גם המצוה כבחמורה, וכולם הם "מתן שכרן של מצוות" - ל' רבים, שכולם עשויים כחטיבה אחת ותלויים זה בזה, כי זה כמנורה של חוליות כו' שנקרא בונה מה שמקרב דבר לדבר שיהי' נגמר הכלי [חידוש ההלכה במנורה של פרקים, הוא שבונה הוא לא רק מי שמצטרף זה לזה פרטים שהיו נפרדים לגמרי זה מזה, אלא גם מי שמצטרף מנורה של פרקים, שמתחילת עשייתה היא בנויה באופן שכשמקרב חלק אל חלק מתחברים יחדיו מכח צורתם, עכ"ז נקרא בונה, ומזה אנו לומדים בעבודת ה', שבחינה זו היא נקראת בנייה, לצרף חלקי הנבראים זה לזה באופן שתתגלה הצורה העליונה המלוכשת בהם והיא חיות אלקותו ית"ש], וכן תכלית הבריאה להיות הכל אחד לכבודו ית', וזה אכן משמעות המילה אחד שהוא לגלות את האלוהי של עולם בכל ד' רוחות השמים ובכל הנבראים.

המצוות
מחברות את
דרגות הנמוכות
לגבוהות

ומצוה לשון צותא וחיבור כמ"ש במ"א תצוה תרל"ד, וכן מובא בדגל מחנה אפרים בשם הבעש"ט הק' שצותא היא מל' חיבור שמתחברים על ידי המצוות להשם יתברך, ולענייננו הכוונה שמחברים את כל הברואים להשם יתברך. ומצוה קלה ממשיך הארה לדבר שפל יותר. נמצא שהמצוה קלה אינו קלה בעצמה, אלא שמאירה אלקות אפילו לדברים הקלים וזהו בחי' יראת שמים להיות נמשך יראתו ית' בכל מעשה קטן וגדול ונק' מצוה קלה. דהנה יראת שמים משמעותה היא המציאות שכל העולם יש בו את מציאות היראה, כי כן סדר הבריאה שכל נברא מפחד מנברא אחר, והכל "נובלות" (חיות שנפל) מהיראה האמיתית יראת שמים, והנמצא שכל הבריאה מלוכשת ביראת שמים, ורק צריך להסיר את הקליפה החיצונית ולהתדבק בפנימיות, וכמו שכתוב "יראו מה' כל הארץ, ממנו יגורו כל יושבי תבל", דהיינו שכן היא המציאות בפועל, וכמו שאומר המאור עינים, שבאמת היו כל הנבראים צריכים לירא ממנו ית' בגלל שהוא רב ושלט ושרא דכל עלמין, ואלא שכשאין לאדם יראה זו מטילים עליו יראה חיצונית, ועל ידי זה יוכל להתבונן איך יירא מדבר חיצוני שאין בו שום כח וממילא יוכל להתדבק

ביראה הפנימית, וזה הלשון מצוה קלה, כי בכל דבר אפילו בדברי העולם הזה שהם קלים אפשר להתדבק ביראת השם.

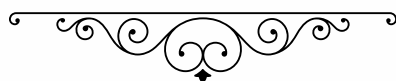
ובגמ' (ברכות ל"ג:) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך [י, יב] וגו', אמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה, אטו יראה מילתא זוטרתא היא והאמר רבי חנינא אין לו להקב"ה בבית גזיו אלא אוצר של יראת שמים בלבד, שנאמר יראה ה' היא אוצרו, אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא, דאמר רבי חנינא משל לאדם שמבקשין ממנו דבר גדול ויש לו דומה עליו כקטן, קטן ואין לו דומה עליו כגדול עכ"ל, ומפרש הבעל התניא דתירוץ הגמרא היא שכל יהודי יש לו ניצוץ קדוש של משה רבינו, ולגבי ניצוץ זה אכן יראה מילתא זוטרתא היא, מה ה' שואל כו' כי אם ליראה כו' אטו מילתא זוטרתא כו', לגבי משה כו'. פי' כי אף שהעיקר יראת שמים שזה היסוד והראשית. אבל מכל מקום הוא הכנה לשאר הדברים הנזכרים בפרשה לדבקה ולאהבה כו'. כמו שרואים בהמשך הפסוק (דברים י יב) שהכל תלוי ביראה "ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלהיך ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו ולעבוד את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך", דהיינו שהדבקות והאהבה הכל תלויים ביראה, וכן מה שכתוב שם ללכת כל דרכיו שהולכים בפועל בדרכי ה' והכל מכח היראה, רק שיראה קודמת לכל ועל ידי זה יבא לאהבה ג"כ. וראה אור החיים (דברים פרק י) וז"ל "ועתה ישראל מה וגו' כי אם ליראה וגו'. כוונת הכתוב היא על זה הדרך לפי שיש ב' הדרגות שחפץ ה' מישראל לעשות, והם זו למעלה מזו. א' היא היראה, למעלה ממנה האהבה, ואמר להם שאינו מבקש מהם כי אם היראה, וטעם הדבר היא לפי שהיראה תסובב אתכם ללכת בכל דרכיו כי הירא לא יחדל מיראתו אפילו באחת מאלף שעליו לעשות, ולא זו בלבד מגיעתו אלא עוד לו ולאהבה אותו הרי שהיראה היא פתח ליכנס לשער האהבה".

היראה קודמת לכל והיא הכנה לכל

ומזה עצמו הראיה [לתחילת הפסוק "מה ה' אלקיך שואל מעמך" דמילתא זוטרתא היא, היינו מזה שאמרנו הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שהיא מדרגה הקרובה יותר להאדם. ולכך היא קלה. כי השם יתברך נתנה בנו, וצריך אדם לידע כי כפי הרצון מהאדם. היראה מילתא זוטרתא. דהיינו כשיש לאדם רצון הראוי, כידוע שרצון גי' משה עם הכולל, דהיינו שהאדם יכול לגלות את משה רבינו רעיא מהימנא שנמצא בכל יהודי והוא שורש הרצון הזה, רק שילך מדרגה אחר מדרגה. וזהו שאיתא לגבי משה שהוא השלם במדותיו כמ"ש מבקשין כלי גדול ויש לו כו'.

וזה עצמו מה שדרשו, "מה" - מאה ברכות. מאמר הגמ' אל תיקרי מה אלא מאה, כי זה ענין המאה ברכות שהוא ביטול לגמ' שאפילו כשאני אוחז מאכל בידי אני מודה להשם יתברך כי אני מכיר שהכל ברשותו שזה עיקר היראה לידע כי כל חיות האדם בכחו ית' כגריזן ביד החוצב ואנחנו מה אפס ואין, כדבר ששואלים עליו "מה הוא" מפני שאין בו כלום, וממילא מברך להקב"ה קודם כל דבר קטן וגדול וכו"ל:

בברכה מראה האדם כי הכל שייך לו ית"ש

התורה מגלה את נקודת החיים שבאדם

בטל ודבוק לפנימיות המצוה. וזהו שכתוב כל המצוה מלשון מיצוי, כמ"ש שם ע"ש במדרש. וכתוב תשמעו אל מצותי מכלל שהמצוה עצמו משמעת קול, כמו שכתוב חז"ל שכל מצוה אומרת לאבר מיוחד לה ומזכרת האדם ע"ז המצוה לעשותה. ומכל מקום נשמעת לאדם כפי הרצון לשמוע ולדבק בפנימיות המצוה כנ"ל:

במדרש תנחומא כל המצוה כו' חיים הם למוצאיהם כו' אם התחלת במצוה גמור כו'. כי חיות הכל מן התורה ומצות וכפי היגיעה בתורה כן מוציא ממש חיים בנפשו ומעשיו שנתקשר בחי החיים ע"ז. וזהו שכתוב ומצותי תצפון אתך שמכל מצוה ישאר אצלו מעט דביקות. ושלא לעשות ברגילות רק להיות

במדרש תנחומא כל המצוה כו' חיים הם למוצאיהם כו' אם התחלת במצוה גמור כו'. וז"ל המדרש תנחומא (עקב סימן ו), כל המצוה אם התחלת במצוה הוי גומר את כולה, למה אמר רבי יוחנן כל מי שמתחיל במצוה ואחרי כן בא אחר וגמרה נקראת על שם גומרה, ממי את למד ממשה, כיון שיצאו ישראל ממצרים מה כתיב ויקח משה את עצמות יוסף (שמות יג), כל העם עוסקין בבזה ומשה היה מטפל בעצמות יוסף, בא ועמד בין הארונות, צעק ואמר יוסף יוסף הגיעה השעה שהקב"ה גואל את בניו, השכינה מעכבת, ישראל וענני כבוד מעכבין לך, אם אתה מגלה את עצמך מוטב, ואם לאו אנו נקיים משבועתך, מיד נזדעזע ארונו, נטלו והלך, נסתלק משה במדבר ולא נכנס לארץ, הכניסו ישראל עצמות יוסף וקברו אותן ותלה המצוה בהן, שנאמר (יהושע כד) ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם, לכך אמר להם כל המצוה.

התורה מגלה
את החיות
שבנפש ובגוף

כי חיות הכל מן התורה ומצות, וכפי היגיעה בתורה כן מוציא ממש חיים בנפשו 'לעבן' ממש, ומעשיו, ההתגלות היא בשני הדרגות שבאדם מהקצה אל הקצה, החל מהבחינה הפנימית היא נפש האדם, עד בחינת המעשה שהיא בחינה החיצונית שבאדם, **שנתקשר בחי החיים ע"ז,** מקור החיים נתגלה על ידי התורה ומצוות, ומכיון שהוא מתייגע בתורה שהיא כוללת את כל הברואים וכל המעשים, על כן ככל שהוא מתייגע יותר בתורה הוא מגיע לדרגה גבוהה יותר של דבקות בחיי החיים - גם כשהוא עוסק במעשים חיצונים בכל הברואים, וכמובן שכל זה כשהוא עושה את מעשיו באופן של "בכל דרכיך דעהו" לדעת את ה' בכל דרכיו.

שישאר דבקות
מהמצוה לאחר
עשייתה

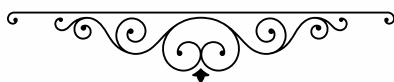
וז"ש "ומצותי תצפון אתך", שמכל מצוה ישאר אצלו מעט דביקות. ושלא לעשות ברגילות, רק להיות בטל ודבוק לפנימיות המצוה. לאחר שהוא מסביר שעל ידי תורה ומצוות מקבלים חיות, הוא מוסיף ומצוותו תצפון איתך, שכשאתה עושה מצוה בדביקות, הזהר שגם אחר כך ישאר לכל הפחות מעט דביקות. וכלשונו בפרשת בא (תרנ"ט) - "כי הגה עיקר תכלית המצוה להיות נשאר ממנה רשימה באדם. כמ"ש במ"א פ' ומצותי תצפון אתך. כאשר עושין המצות ברוב אהבה ותשוקה נשאר הארת המצוה בנפש האדם. עכ"ל, דהיינו שוודאי קודם כל צריך שיעשה את המצוה בדביקות, ואחר כך העבודה היא להשאיר מעט מדביקות זו".

וז"ש "כל המצוה" מלשון מיצוי כמ"ש שם ע"ש במד'. ועי' בדבה"ק לחנוכה "דעיקר המכוון ממצות שישאר מהם קדושה לאדם וכדאיתא במדרש. כל המצוה. שצריך למצות המצוה כמו שממצה החביות" ע"ש. וז"ל המדרש (עקב סימן ה), כי חיים הם למוצאיהם לאחרים ואין אדם צריך ללמד דברי תורה אלא א"כ מוצא אותה כראי סוף דבר וטעמו, שכך אמר להם משה כשתהיו למדין התורה היו ממציין אותה כולה, לכך נאמר כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות למען תחיון, זה שאמר הכתוב בני אם תקח אמרי (משלי ב), אמר רבי אבא בר כהנא

אימתי אתה נקרא בני כשתקח אמרי, וכן הוא אומר בנים אתם לה' אלהיכם אימתי אתם בנים כשאתם לה' אלהיכם שאתם משמרים מצותי, לכך כתיב בני אם תקח אמרי.

וכתיב "תשמעו אל מצותי", מכלל שהמצוה עצמו משמעת קול, כמ"ש חז"ל שכל מצוה אומרת לאבר מיוחד לה ומזכרת האדם ע"ז המצוה לעשותה. וז"ל מדרש תנחומא (כי תצא ב) א"ר אדא רמ"ח מצות עשה יש בתורה כמנין איברין שבאדם, ובכל יום ויום צועקים על האדם עשה אותנו שתחיה בזכותינו ותאריך ימים, ושס"ה מצות לא תעשה כמנין ימות החמה, ובכל יום ויום שהחמה זורחת עד שהיא שוקעת צווחת ואומרת לאדם גזורני עליך במי שהגיע ימך ליום הזה, אל תעבור בי את העבירה הזאת ואל תכריע אותך ואת העולם כלו לכף חובה, ומכל מקום נשמעת לאדם כפי הרצון לשמוע ולדבק בפנימיות המצוה כנ"ל: על ידי זה נעשה האדם דבוק באיבריו לפנימיות המצוה וצועקת המצוה מתוך איבריו עשה אותנו כו'.

לשמוע אל קול
המצוה שבאיברי
האדם

ופרטי נקודות קדושות מפוזרות, וצריכין לחברם וזאת נקראת מנורה של פרקים ובנין זה נקרא מלאכות ימי המעשה, ובעולם הבא אחר השלימות יאיר אור המנורה, וכמו כן שבת שנאסרו המלאכות, כי בשבת לא יש תערובת טוב ורע.

וזה שרמז לא לרעתך נתתי השבת רק לטובתך שהטוב מבררם, ולכן התענוג מצוה בשבת, ובחול צריך שמירה על ידי שמעורב בו הרע גם כן, אך בשבת כתיב פורס סוכת שלום ערבית ליל שבת שעל ידי התגלות הארת השבת שהיא מעין עולם הבא ניתן שלימות בכל הדברים ומבדיל בין התערובות כנ"ל.

והיה עקב הוא פרקים התחתונים שהמה באמת דורותינו כעת, ועל ידי שאנחנו השפלים באמת לכן בתיקון דורות אלו יהיה נגמר הבנין כמו שכתוב שחה לעפר כו' קומה עזרתה.

במדרש מנורה של פרקים בשבת אסור לסדרה דהוי כבנין כו', את סבור לרעתך נתתי לך השבת, לא נתתי אלא לטובתך אוכל ושותה כו' שכר המצות בעקב אני פורע לכם כו', עיין שם, כי בוודאי לכל הדברים יש להם אחיזה בשורש הקדושה, אך שבעולם הזה הוא תוך התערובת טוב ורע ולכן צריך עבודת הבירור להעלות הטוב מרע על ידי המצות שהם מבררין המעשים ועל ידי זה מחבר כל דבר למקומו ומקרב דבר אל דבר ונעשה כלי שלימה אחר שיהיה הכל מתוקן כראוי, וכל הדורות גם כן כמו איברים ופרקים וכשיתחברו לבסוף כל הפרקים הוא בנין הקומה כראוי, וכמו כן באדם עצמו רמ"ח אברים שהם מכוונים לרמ"ח מצות עשה, וכמו כן נמצא מזה בכל דבר כללי

במדרש מנורה של פרקים בשבת אסור לסדרה דהוי כבנין כו' את סבור לרעתך נתתי לך השבת, לא נתתי אלא לטובתך אוכל ושותה כו' שכר המצות בעקב אני פורע לכם כו', עיין שם וז"ל המדרש (עקב פרשה ג) הלכה אדם מישראל שיש לו מנורה שעשויה פרקים פרקים מהו לטלטלה בשבת, כך שנו חכמים המרכיב קני מנורה בשבת חייב חטאת, ומשום מה מחייב, א"ר אבהו בשם רבי יוחנן המרכיב את המנורה בשבת כאדם שבונה בשבת, ומי שהוא בונה בשבת חייב. א"ר יוסי ברבי חנינא אימתי שמרו ישראל את השבת כשם שראוי לה, תחלה כשניתנה להן באלוש מנין שנאמר (שמות טז) וישבתו העם ביום השביעי, ואת סבור שמא לרעתך נתתי לך את השבת לא נתתי לך אלא לטובתך, כיצד א"ר חייא ברבי אבא את מקדש את השבת במאכל ובמשתה ובכסות נקיה ומהנה את נפשך, ואני נותן לך שכר, מנין (ישעיה נח) וקראת לשבת עונג וגו' מה כתיב אחריו (שם נ"ח) אז תתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך, אמרו לו ישראל ואימתי את נותן לנו שכר המצות שאנו עושים, אמר להם הקדוש ברוך הוא מצות שאתם עושים מפירותיהן אתם אוכלים עכשיו, אבל שכרו בעקב אני נותן לכם מנין ממה שקרינו בעניניו והיה עקב תשמעון.

כי בוודאי לכל הדברים יש להם אחיזה בשורש הקדושה, אך שבעולם הזה הוא תוך התערובת טוב ורע היא קליפת נוגה, ולכן צריך עבודת הבירור להעלות הטוב מרע כאשר אדם אוכל למשל איזה מאכל של היתר ורשות יש בו תערובת של טוב ורע, ואם עושה ברכה לפניו ולאחריו כרצון השם יתברך הוא מעלה את הטוב מהרע, על ידי המצות שהם מבררין המעשים, ועל ידי זה מחבר כל דבר למקומו כל מלאכה ומלאכה כגון זריה וטחינה ובישול וכו' יש לה חיות מיוחדת לברר הניצוצין מהמאכל, ובצירוף כולם נעשה הבנין שלם, ומקרב דבר אל דבר ונעשה כלי שלימה אחר שיהיה הכל מתוקן כראוי, וכל הדורות גם כן כמו איברים ופרקים הדורות האלו הם איברים מחוברים לדורות הראשונים, וזה טעם החיוב המיוחד שמוטל עלינו להיות דבוק בהדורות הראשונים, לא רק כפשוטו שאין בכוחינו לחדש דרכים חדשים, אלא גם בגלל שעבודתנו היא להיות באופן של איברים מחוברים לדורות הראשונים, ואם לא כן אז אנו מנתקים ח"ו את הבנין, וכשיתחברו לבסוף כל הפרקים הוא בנין הקומה כראוי כל הדורות יחדיו הם קומה שלימה, והדורות הראשונים היו בבחינת ראש והדורות האחרונים הם בבחינת

המצוות של כל הדורות מבררים את כל הניצוצות יחדיו

עקב ולכן הם נקראים בבחינת עקבתא דמשיחא, וכשמחברים את העקב להראש אז אדרבה ואדרבה, נעשה גם העקב השלמה להראש ונותן לו את הכח החסר לו לשלימות הקומה.

וכמו כן באדם עצמו רמ"ח אברים שהם מכוונים לרמ"ח מצות עשה, וכמו כן נמצא מזה בכל דבר כללי ופרטי נקודות קדושות מפוזרות, דהיינו כשאדם עושה עשייה מיוחדת הן במצוות והן בעבודת בכל דרכיך דעהו עליו להשגיח ביותר שלא יאבד שום פרט כי כל פרט ופרט הוא נקודה קדושה מהבנין השלם [השייך כל נקודה לאיזה אבר מאיבריו], וצריכין לחברם, וזאת נקראת מנורה של פרקים, ובנין זה נקרא מלאכות ימי המעשה, ובעולם הבא אחר השלימות יאיר אור המנורה, שם יחברו את כל הפרקים ויעמידו את המנורה על רגליה בגלוי, ויראו כולם את אור המנורה שעל ידי עבודת כל הדורות יחדיו.

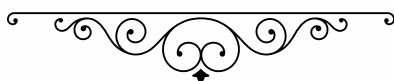
ניצוצות
הקדושה
הם נקודות
המתחברות
יחדיו למציאות
שלימה

וכמו כן שבת שנאסרו המלאכות, דקשה מה יהיה עם עבודת הבירור טוב מרע, למה לא נוכל להשלימה בשבת, כי בשבת לא יש תערובת טוב ורע, ונמצא שדווקא על ידי שמראים כי השבת היא מתוקנת ואין בה רע אלא היא יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים, ודווקא על ידי ידיעה זו בצירוף עם השביתה ממלאכה שאדם מראה איך כל הבריאה שייכת להשם יתברך - על ידי זה עצמו נעשה תכלית הבירורים של הטוב מהרע. ומובא בטעמי המצוות פ' בהר שבימות החול יורדים העולמות למטה כדי שיבררו אותם ובשבת עולים העולמות למקומם ולכן אין שם מה לברר, וזה סוד מה שאין בוררים אוכל מתוך פסולת בשבת כי אין בשבת עבודת הבירורים הנ"ל.

בשבת נעשה
התיקון מאליו

וזה שרמז "לא לרעתך נתתי השבת", כלומר לברר את הרע והטוב זה מזה, רק לטובתך, שהטוב מבררם, ולכן התענוג מצוה בשבת, ובחול צריך שמירה על ידי שמעורב בו הרע גם כן, שלכאורה קשה, אם התענוג הוא דבר שצריך להתרחק ממנו איך הותר בשבת, אך בשבת כתיב פורס סוכת שלום (ערבית ליל שבת) שעל ידי התגלות הארת השבת שהיא מעין עולם הבא ניתן שלימות בכל הדברים ומבדיל בין התערובות כנ"ל, ומת' דמכיון ששבת הוא כולו טוב לכן בשבת נעשה התענוג מרכבה להטוב. "והיה עקב" הוא פרקים התחתונים שהמה באמת דורותינו כעת, ועל ידי שאנחנו השפלים באמת לכן בתיקון דורות אלו יהיה נגמר הבנין כמו שכתוב שחה לעפר כו' קומה עזרתה.

בשבת מתעלה
כל התענוג
למקורו הטוב

הבא, על ידי ביטול המלאכה נותן לבני ישראל הארה משלימות שלעתידי, ועל זה נאמר פורס סוכת שלום, וימי המעשה הם ששת קני מנורה, וכפי העבודה בחול להרכיב הקנים ולבטלם אל הנקודה הפנימיות שהוא השבת, אז מאיר השבת שהוא אור שבעת הימים, לכן ההרכבה אסור בשבת, כי הארית השבת אחר השלימות בימי המעשה כנ"ל וימי המעשה עם השבת, הם כדמיון עולם הזה ועולם הבא, וכמו כן בכל אדם בפרט אי אפשר לבא להשגה אמיתית עד אחר תיקון השלימות כפי ערך ההשגה, ועל זה נאמר גם כן והיה עקב תשמעון כי השמיעה הוא בעקב כנ"ל.

במדרש מנורה של פרקים אסור להרכיב בשבת כו' לטובתך נתתי לך השבת כו' וזה מתן שכר המצות בעקב כו' ביאור הענין כי השם יתברך במדת טובו היה נותן לצדיקים כל טוב גם בעולם הזה אבל כי עולם הבא אי אפשר להיות רק אחר כל השלימות, לאשר הוא הטוב בכל מיני השלימות ועבודת האדם בעולם הזה לסדר הפרקים, ובשלימות המנורה אז מאיר אור העליון, ולכן השכר בעקב אחר כל תיקון השלם, אכן מתנה טובה נתן השם יתברך לבני ישראל והוא השבת שיש בו מעין עולם

במדרש (ב"ר ג א) **מנורה של פרקים אסור להרכיב בשבת כו' לטובתך נתתי לך השבת כו'** וז"ל המדרש "הלכה אדם מישראל שיש לו מנורה שעשויה פרקים פרקים מהו לטלטלה בשבת, כך שנו חכמים המרכיב קני מנורה בשבת חייב חטאת, ומשום מה מחייב, א"ר אבהו בשם רבי יוחנן המרכיב את המנורה בשבת כאדם שבונה בשבת, ומי שהוא בונה בשבת חייב. א"ר יוסי ברבי חנינא אימתי שמרו ישראל את השבת כשם שראוי לה, תחלה כשניתנה להן באלוש מנין שנאמר (שמות טז) וישבתו העם ביום השביעי, ואת סבור שמא לרעתך נתתי לך את השבת לא נתתי לך אלא לטובתך, כיצד א"ר חייא ברבי אבא את מקדש את השבת במאכל ובמשתה ובכסות נקיה ומהנה את נפשך ואני נותן לך שכר, מנין (ישעיה נח) וקראת לשבת עונג וגו' מה כתיב אחריו (שם נ"ח) אז תתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך, אמרו לו ישראל ואימתי את נותן לנו שכר המצות שאנו עושים, אמר להם הקדוש ברוך הוא מצוות שאתם עושים מפירותיהן אתם אוכלים עכשיו, אבל שכרו בעקב אני נותן לכם מנין ממה שקרינו בעניניו והיה עקב תשמעון".

בשבת מתגלה
איך שהקב"ה
דורש טובתנו

והנה בספר החיים (לאחיו של המהר"ל מפראג) כותב ג' טעמים על השבת, הא' כי הגלות מחלישה את האמונה של יהודי בקונו, כי אין מרגישים ורואים גילוי אלקותו בעולם, משא"כ בשבת מיד כשנכנסת השבת מרגיש כל אחד קדושה, וליל שבת כולו אור ושמחה וחדוה במקומותינו, הב' השבת מחזקת אותנו אחרי עיפות הגלות המר הזה, הג' כי היצר הרע בא לאדם, ואומר לו שהתורה הק' ומצוותיה מחלישות את האדם ומפריעות לו ממאוייו ותאוותיו, על כן באה שבת ומראה לנו איך רצון השם יתברך רק להטיב לנו כי מצוות שבת הוא להתענג בבשר ודגים וכל מטעמים, ובזה נשרש באדם האמת, וזה כוונת המדרש "לא לרעתך נתתי לך את השבת אלא לטובתך" כלומר להראות לנו איך הוא מבקש ודורש טובתנו.

עולם הבא שייך
רק בשלימות
העבודה כמנורה
של פרקים

מתן שכר המצות בעקב כו', ביאור הענין כי השם יתברך במדת טובו היה נותן לצדיקים כל טוב גם בעולם הזה אע"פ שהוא ית' מטיב לרעים ולטובים ולא רק לטובים, מכל מקום הרעים אין להם כלי לקבל השפע עקב מעשיהם הרעים אבל הצדיק שיש לו כלי קשה למה אין לו כל טוב גם בעוה"ז, אבל כי עולם הבא אי אפשר להיות רק אחר כל השלימות, לאשר הוא הטוב בכל מיני השלימות ועבודת האדם בעולם הזה לסדר הפרקים, ובשלימות המנורה אז מאיר אור העליון, ולכן השכר בעקב אחר כל תיקון השלם, כלומר עוה"ב הוא הכלי לקבל את תכלית השלימות, ויש בו שני דרגות, הא' גן עדן העליון בינה והשני גן עדן התחתון בחי' מלכות שהוא הכלי לקבל את ג"ע העליון, שכאשר באים לעוה"ב בלי הכנה בעוה"ז אי אפשר לקבל את האור של גן עדן

התחתון, וכאן מיירי בפשטות בגן עדן התחתון שהוא הכלי לקבל את כל השלימות, ובשפת אמת מבואר כמה פעמים שעל בחינה זו נאמר יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים מכל חיי העוה"ב, כי העוה"ב נאמר עליו צדיקים יושבים ואוכלים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה, ומדייק הרה"ק הבעל התניא מלשון נהנין שהנאה זו היא רק בבחינת מקיף ורק מבחינת שכינה שהיא דרגה התחתונה שהיא מלכות והיא רק גילוי האור שיש בעוה"ז.

ובחינה זו היא בחינת סידור הפרקים, שהרי כל העולם יש בו חיבור כמה פרקים ונקודות שכל אחד לבדו אין בו שלימות, כלומר האדם שיש בו נפש שכוללת את כל הפרקים וכל הבחינות הרוחניות, תפקידו לאחד את כולם ולעשות מהם מנורה שלימה ואם חסר פרט אחד מן המנורה אין בו שלימות, היוצא מזה שזה ענינו של גן עדן התחתון שהוא מאסף את כל העבודה של האדם בעוה"ז, המחולק לפרטים ופרקים שונים, כדי שיהיה בעוה"ב מנורה שלימה. וענינה של המנורה היא לצרף את כל הנרות, שהרי המנורה היא כלי שיש בו כמה נרות יחדיו, והנר הוא כידוע בל' חז"ל רק כלי להשים בו השמן, והיא מאספת את כל השמן עצמו שהוא מקור השלימות שהוא העבודה בתורה ומעשים טובים בעוה"ז בכל שבעת המידות שהם שבעת הנרות.

הרמז במנורה שכוללת ומאחדת את כל הנרות וכל השמן

אכן מתנה טובה נתן השם יתברך לבני ישראל, והוא השבת (שבת י, ב) שיש בו מעין עולם הבא (ברכות נו, ב) על ידי ביטול המלאכה נותן לבני ישראל הארה משלימות שלעתידי, ידוע מה שאיתא במאור עינים, שמה שאמרו חז"ל שבשבת תהא כל מלאכתך עשויה, אין הכוונה רק בגשמיות אלא גם ברוחניות בעבודת ה', ומובן שענין זה בא מכח הביטול של אדם לקונו וההכרה כי כל העבודה בגשמיות וברוחניות מאתו היא, והכרה נפלאה זו שייך להשיג רק לאחר ששה ימים שעבד את ה' בכל כוחותיו, כי לולי כן אין זה ביטול אלא עצלות גרידא, "ער האלט ביי גארנישט"..., והעבודה בששת ימי השבוע הוא מלכרר את הטוב מהרע על ידי עבודת בכל דרכיך דעה לדעת את ה' בכל דרכיו על ידי ההכרה שהכל מאתו ית"ש ואז זוכה בשבת להארה שהיא מעין לעתיד לבא.

ובבני בינה הביא כאן ממה שכתב רבינו (לקמן תרמ"ב ד"ה במדרש) וז"ל, "הטעם דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט ב), כי אין יכולין לקבל שכר עולם הבא עד אחר כל השלימות כמו שאיתא עוקצין מ"ג מי"ב אין כלי מחזיק ברכה אלא שלום, וכל השלימות אי אפשר להשיג בזה העולם לכן שכרו בעקב, אכן בשבת קודש על ידי הביטול שמבטלין הכל יכולין להשיג הארה מעולם הבא, כמו שאיתא (ברכות ז ב), שבת מעין עולם הבא ונקראת שלום (זה"ק קרח קעו ב), כי עולם הבא אינו יכול לסבול כחוט השערה מעולם הזה, רק בשבת קודש יש נשמה יתירה ויכולין לקבל קצת הארה מעולם הבא" עכ"ל. וכוונתו היא לבאר בזה נקודה חשובה, בענין מה שכתב בתחילה "הארה מעולם הבא", שזהו סתירה אם יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, וכמו שהיה אומר הרבי ר' ברוך ממעז'יבוז זי"ע ד"מעיין עולם הבא" הוא מלשון מעין הנובע, כלומר ששבת היא מקור חיות עוה"ב, והענין הוא דבאמת המצוה עצמה היא יותר גבוהה מעוה"ב, אלא שהאדם בשעה שעושה המצוה אינו מונח כולו בהמצוה, שהרי עוה"ב אינו יכול לסבול אפילו חוט השערה מהעוה"ז, ואדם בגוף אינו יכול להשיג לגמרי את הארת המצוה. ומן הראוי להזכיר כאן את דבריו הק' של הבעש"ט הק' שמה ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דהיינו שאין שכר בעוה"ז הוא מפני שאכן שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, שאין כלל בכל העולם כולו שכר מצות אחת.

השבת ממשיכה את החיות של העוה"ב המורגש רק לעתיד לבא

ימי המעשה הם ששת קני המנורה המקיפים את הנר האמצעי

ועל זה נאמר (ערבית ליל שבת) פורס סוכת שלום, וימי המעשה הם ששת קני מנורה, ומובא שם עוד מש"כ בשל"ה מס' חולין (פרק תורה אור אות נג) כי ימי המעשה הם הקצוות של העיגול המתפשטים מהנקודה, והנה

הנקודה היא באמצע ... כי אמרו רז"ל (פסחים קו א) שלושה ימים קודם שבת דהיינו מיום רביעי ואילך נקרא מקמי שבתא, ושלושה ימים דאחר שבת דהיינו א' ב' ג' נקרא אחר שבתא כדמיון צורת המנורה שלושה קנים מצד זה ושלושה קנים מצד זה וגוף המנורה באמצע, וכל ששת הקנים פונים לגוף המנורה ויונקים ממנה נר שבת הוא גוף המנורה". ונראה לומר ששלושה ימים אלו שלפני השבת ושלאחריה, הם בבחינת מה שאיתא שחסידיים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה להכין את עצמם לתפילה ושעה אחת לאחריה כדי להמשיך את המוחין שישארו לאחר השבת, וע"ד שכתב בבני יששכר בשם המדרש שקדושת השבת מורכבת מקדושת השעות שמתפללים בימי החול, ומד' שעות שבכל יום בו' הימים נעשה כ"ד שעות של שבת, נמצא שהשבת והתפילה הם ע"ד אחד, שצריך להכין עצמו לפני המצוה לקבל הארה ולאחריה כדי שתשאר רשימו של קיימא.

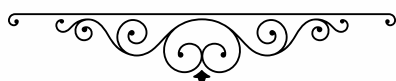
שבת היא אור
שבעת הימים
שכוללת את כל
המידות

וכפי העבודה בחול להרכיב הקנים ולבטלם אל הנקודה הפנימיות שהוא השבת [בבחינה שהיו הנרות בבית המקדש מאירים אל מול פני המנורה שהיא הקנה האמצעי ומתבטלים אליה], **אז מאיר השבת שהוא "אור שבעת הימים"**. ענין זה טעון ביאור, וכבר הזכרנו ענין זה כמה פעמים, איך שייך להזכיר את השבת בכינוי "אור שבעת הימים" שכינוי זה שייך יותר לאור הבינה שכוללת את כל שבעת המידות ולא לשבת שהוא היום השביעי המכוון כנגד ספירת המלכות, ולכאורה היה נראה לתרץ בפשטות שקרי לשבת על שם האור המתגלה בה, כלומר שהיא אור להתגלות בה כל המידות והיא המלכות המקבלת את אורה מכל המידות, ואין הכוונה שהיא מקור כל שבעת המידות (שזה שייך לומר דווקא על הבינה).

אמנם אפשר עוד לתרץ על פי המבואר בשפת אמת בכמה מקומות שהאור הנעלה ביותר מתגלה דווקא במקום הנמוך ביותר ע"ד "סוף מעשה במחשבה תחילה", ומטעם זה נמצא ששלימות הארת הבינה מתגלה דווקא במלכות המתגלה בשבת, עוד אפשר ל"על פי מאמר השפת אמת בכ"מ דווקא מלכות דאצילות יש לה את כח ההשפעה להשפיע בעולמות התחתונים בריאה יצירה ועשיה, כי בה מאיר הארת הבינה שהיא מקור כל המידות, ומצד זה שייך לקרוא אור שבעת הימים ממש, כי לגבי ב"ע אינה מקבל אלא משפיע ממש.

הארת השבת
שייכת רק לאחר
הכנת הכלי
בימות החול

לכן ההרכבה אסור בשבת להרכיב מנורה של פרקים וכדברי המדרש דלעיל, כי הארת השבת אחר השלימות בימי המעשה כנ"ל וימי המעשה עם השבת, הם כדמיון עולם הזה ועולם הבא וע"ד שאמרו מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, וכמו כן בכל אדם בפרט אי אפשר לבא להשגה אמתית עד אחר תיקון השלימות כפי ערך ההשגה שמכיון שאין ראוי להיות "חכמתו מרובה ממעשיו", [שלא יהיו האורות מרובים מהכלים], נמצא שבשעה שעושה את המעשה שהוא כלי לקבל את ההשגה - אז הוא מקבל את ההשגה, ועל זה נאמר גם כן (ז יב) והיה עקב תשמעון שדווקא כאשר ההשגה יורדת ומתגלית בבינה אז יכולה להיות השמיעה והקבלה בשלימות, כי השמיעה היא בעקב כנ"ל וזה ענין הקדמת נעשה לנשמע, שהשלמת העבודה היא בשמיעה המתגלית בעקב.

האדם מעלה את הבריאה לשרשה

המזון היה נמצא בו שורש דומם צומח חי, והכלל כי כפי עמידת האדם כך נמשכו אחריו כל הברואים, כי הוא נקרא עולם קטן, שכולל את כולם, וכשהוא בגשמיות צריך לאכול דומם צומח חי בגשמיות, וכשהיו בני ישראל במעלה עליונה היו כלולין בהם שורשי דומם צומח חי כנ"ל, וזה שנאמר על כל מוצא פי ה', פירוש שאדם כולל שורשי הברואים כולם גם ברוחניותם עד שורש הראשון, שהרי כולם נמשכו ממוצא פי ה' והבן.

בפסוק ויאכילך את המן כו' לא על הלחם לבדו קשה כי סדר הבריאה הצומח מכח הדומם וכן הבעל חי ניזון מהצומח והמדבר מבעל חי כי הוא מעלה את כולם, ואיך אכלו בני ישראל המן והיה לכאורה חסרון להבריאה דומם צומח חי, אבל האמת הוא כי לכל הברואים יש שורש למעלה, ובוודאי המן שהוא רוחניות

בפסוק ויאכילך את המן כו' לא על הלחם לבדו, קשה כי סדר הבריאה הצומח ניזון ונתגדל מכח הדומם היא הארץ, וכן הבעל חי ניזון מהצומח והמדבר מבעל חי כי הוא מעלה את כולם האר"ה הק' מקשה איך יתכן שכל נברא ניזון מדרגה הנמוכה יותר ממנו, איך אפשר שהדרגה הנמוכה תתן חיות לדרגה הגבוהה ממנה, ומתרץ דזה כוונת הפסוק "לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה'", שהכוונה היא למוצא פי ה' להחיות שבתוך המאכל שאוכל הנברא שהוא המחיה אותו, והוא המחיה את הנבראים והם המזינים את האדם באכלו אותם, [והעלאה זו שהניצוצות יש להם עליה תתכן דווקא על ידי האדם שהוא מעלה אותם לשרשם].

כל נברא ניזון מהדרגה שלמטה ממנו ושרשה למעלה ממנו

וב'בני בינה' הביא בכאן דברי רבינו בפ' בחקותי (תרמ"ד ד"ה בפסוק) כי הכל תלוי בעבודת האדם כי האדם נקרא עולם קטן (תנחומא פקודי ג) ויש בכל פרטי הבריאה וכפי התעוררות האדם בכל קומה שלימה שלו לעבודת השם מעורר כל הברואים ע"ש, ומובא מהרה"ק רבי מנחם מנדל מויטבסק שמבאר איך ידע שלמה המלך שיחת חיות ועופות, ומבאר שמכיון שהאדם כולל בתוכו את כל הנבראים, שכל הדרגות שהם דומם צומח וחי נכללים בתוכו בדקות מן הדקות, לכן יש ביכולתו להבחין ולהבין את שיחתם על ידי המחשבות העולות בתוכו שהם בבחינת נבראים אלו ומשם יודע כוונת הברואים.

ואיך אכלו בני ישראל המן, והיה לכאורה חסרון להבריאה דומם צומח חי, קשה והלא המן אינו צריך תיקון, שהרי הוא מזון שמלאכי השרת משתמשין בו, וא"כ לא העלו באכילתם זו את הניצוצות שבבריאה, ונתבטלה תכלית כוונת הבורא שיעלו אותם לשרשם, אבל האמת הוא כי לכל הברואים יש שורש למעלה, ובוודאי המן שהוא רוחניות המזון היה נמצא בו שורש דומם צומח חי, ידוע שכל דבר שיש למטה יש לו שורש למעלה וכמאמרם ז"ל אין לך כל עשב ועשב שאין לו מלאך המכה בו ואומר לו גדל, דהיינו שהמלאך הוא בפנימיות החיות שנתגלה בחיצוניות באותו עשב, וא"כ המן ששייך לרוחניות העולמות, שהוא הרוחניות של המזון ומלאכי השרת אוכלין אותו, א"כ בוודאי יש בו שורש של כל המזון למטה.

איך היה העלאת הניצוצות בהמן

וראה בבני בינה שם שהביא מספר הגלגולים (פרק לח) שאל יחשוב אדם כי הקב"ה רוצה שהאדם יאכל בעולם הזה להנאת גופו ולמלאות כריסו אלא הוא לתקן כי בזמן שאדם הראשון עירב טוב ברע נתקלקל הכל ואפילו האבנים והצומח, וזה העירוב שניצוצות הקדושה נתערבו בעולם אפילו בדומם, כמו שאמר הכתוב בראשית (ג, ז) ארורה האדמה, ולכן סידר הקב"ה בעולמו שמן הדומם יצא צומח ומן הצומח יתקיים חי באוכלו אותו, ובעל חי כשאוכל אותו אדם ישאר רוחני, וניצוצות שנאבדו בזמן אדם הראשון חוזרים בהדרגות אלו כו' עכ"ל. והיוצא מדבריו שעיקר האכילה הוא להעלות את ניצוצות הקדושה שעל ידי חטא אדם הראשון. והמעייין יקשה, וכי אם

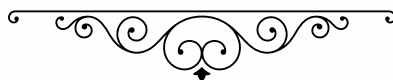

לא חטא אדם הראשון לא היה לנו את עבודת האכילה. אמנם בדברי רבינו לקמן נתבאר שאי לאו החטא לא היו העולמות מתגשמים אז היתה האכילה ברוחניות, והיה מעלה במחשבה לבד את כל הניצוצות הנצרכים לו כדי לעלות מדרגה לדרגה.

לאדם יש כוח
להמשיך אחריו
כל הברואים

והכלל כי כפי עמידת האדם כך נמשכו אחריו כל הברואים, כי הוא נקרא עולם קטן שכולל את כולם, וכשהוא בגשמיות צריך לאכול דומם צומח חי בגשמיות וכשהיו בני ישראל במעלה עליונה היו כלולין בהם שורשי דומם צומח חי כנ"ל, וזה שנאמר (ח ג) על כל מוצא פי ה', הרה"ק בעל התניא מקשה למה צריך האדם לזיון מהפי ה' שבתוך המאכלים, והלא הוא עצמו יש לו ג"כ חיות המחיה אותו והוא דבר ה' נעשה אדם. ומת' הבעל התניא על פי הידוע דבתחילה כשהאציל הקב"ה את אורותיו הנפלאים הם המדות קדושות והמרומות שנתגלה לנו ברחמיו, נתגלו המידות בעולם הקדוש והנורא הנקרא עולם התוהו, אבל לרוב גדלות האורות שנקראו שבעה המלכים, שהם הדעת חסד גבורה כו' לא היו יכולים הכלים לסבול את גודל האור, וממילא נסתלק מהם האור ונפלו לעולמות התחתונים ונשתיירו בהם רפ"ח ניצוצין. וניצוצין אלו עם הכלים הם שורש הנבראים הדומם צומח חי שהם בבחינת כלים שבורים שאין בהם דעת, אבל שורש האדם הוא מעולם התיקון שנברא על ידי שם הק' שבג' מ"ה (יו"ד ה"א וא"ו ה"א), שהרי אד"ם בגי' מ"ה, והוא צריך להעלות את הכלים שמעולם התוהו, אבל מכיון ששרשם גבוה יותר ממנו, נמצא שכשהוא מעלה אותם הם נותנים ומוסיפים לו חיות.

פירוש שאדם כולל שורשי הברואים כולם גם ברוחניותם עד שורש הראשון, שהרי כולם נמשכו ממוצא פי ה', והבן, כלומר אע"פ שהאדם שנברא ממאמר "נעשה אדם" הוא אכן מדרגה פחותה משאר הנבראים שהם מעולם התוהו וכמו שנתבאר, אמנם מכל מקום שורש האדם שהוא הנשמה שבו גבוה יותר מכל הנבראים [שישראל הם בבחינת אורייתא וקוב"ה וישראל חד], ומכח בחינה זו יש לו כח להעלות את כל הנבראים לשרשם.

בפסוק ועתה ישראל מה ה' כו' שואל כו' כי אם ליראה, ובגמרא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, וכי לא ידענו כי הכל בידי שמים, אבל ביאור הענין כי כל עבודת האדם גם כן הכל בידי שמים, אך הנקודה קטנה שיש לאדם בעבודת הבורא יתברך היא יראת שמים, ועל זה אמרו פתחו לי כחודה של מחט, וזה השער הקטן הוא בידי האדם וכל המצות ומעשים טובים והשגות האדם הכל כא על ידי יראת שמים, והיא מרגניתא דלית לה טימין, ועל זה נאמר יראת ה' היא אוצרו.

וחז"ל אמרו אל תקרי מה אלא מאה, ודרשו מזה מאה ברכות והענין כי מה הוא היפוך ממאה שמאה הוא כל השלימות מהתחלה עד הסוף, ובאמת על ידי הביטול להשם יתברך שהוא בחינת מה' הנ"ל, על ידי זה יכולין לבוא לאחדות והוא המשכות הא' שהוא רמז לאחדות, וממילא נפתח מקור הברכות, וזה החכמה שנאמר הן יראת ה' היא חכמה, שעיקר החכמה להבין כי כח כל הברואים מהבורא יתברך, וממילא על ידי הביטול אליו יתברך יכולין להפיק רצון מה', וחכמה זו היא שניתן לבני ישראל, ועל זה נאמר מעשיו הגיד לעמו, שאין שום אומה יכולין להשיג יראה הנ"ל רק בני ישראל, וזה שנאמר שואל מעמך דייקא.

לכל איש ישראל יש נקודה הנקראת יראת שמים

בפסוק (י יב) ועתה ישראל מה ה' כו' שואל כו' כי אם ליראה, ובגמרא (ברכות לג, ב) **הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, וכי לא ידענו כי הכל בידי שמים** והלא פשיטא שהכל בידי שמים והחידוש הוא רק הבחירה שנתן הקב"ה לאדם בידי שמים, אבל ביאור הענין כי כל עבודת האדם גם כן הכל בידי שמים, אך הנקודה קטנה שיש לאדם בעבודת הבורא יתברך היא יראת שמים רק הנקודת אלקות שבתוך העבודה, הפינטעלע יוד שבאדם שבה הוא בטל לגמרי למאצילו ית"ש, היא הנקראת יראת שמים, רק זה בידי האדם לבחירתו, ואע"פ שגם נקודה זו היא בסייעתא דשמיא, מכל מקום כן היה רצון ה' שנקודה זו תהיה תלויה ביד האדם. והכוונה היא שעל ידי שהאדם מגיע לנקודה זו לעורר אותה, הוא מגיע ממילא גם לכל שאר העבודות, כי נקודה זו היא שורש כל העבודות האחרות המנויות בפסוק, והם לאהבה אותו וליראה אותו כו'. ומובא מצדיקים שנקודה זו של יראת שמים מתגלית בשעת הנסיון, כי באותו זמן נוטלים מהאדם כל העבודות, ואז נתגלית רק נקודת היראת שמים שעבד עליה, ועל זה אמר הקב"ה לאברהם אבינו בנסיון העקידה עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה, כי נקודה זו של ירא אלוקים נתגלית רק בשעת הנסיון.

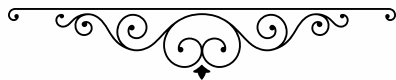
על ידי הביטול השי"ת בא לאחדות הבריאה בשרשה

ועל זה אמרו שה"ש (רבה ה ב, ב) פתחו לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם, וזה השער הקטן הוא בידי האדם וכל המצות ומעשים טובים והשגות האדם הכל בא על ידי יראת שמים, והיא מרגניתא דלית לה טימין כלומר שאין ערך וסוף לשויה כי נקודה זו של יראת שמים אין סוף לכוחה, ועל זה נאמר (ישעיה לג, ו) יראת ה' היא אוצרו, וחז"ל אמרו אל תקרי מה אלא מאה ודרשו מזה מאה ברכות, והענין כי מה הוא היפוך ממאה כי מה היא רק נקודה מה שאין כן מאה, שמאה הוא כל השלימות מהתחלה עד הסוף, ובאמת על ידי הביטול להשם יתברך שהוא בחינת מה' הנ"ל, על ידי זה יכולין לבוא לאחדות והוא המשכות הא' האלופו של עולם, הכתר הכולל בתוכו את הכל, וכדאי' בזה"ק (הקדמה, ג), שהוא רמז לאחדות כלומר עבודת ה"מה" היא לקחת את נקודת היראת שמים, הנקודה שכוללת הכל, ולהתדבק בהנקודה הזאת מתוך ביטול גמור בלי הרגשת הישות כלל, ואז בא לדביקות ה' שהוא האחדות וממילא מגדילים נקודה זו עוד ועוד, וממילא נפתח מקור הברכות.

החכמה מאחדת את הבריאה לשרשה

וזה החכמה, שנאמר (איוב כח כח) הן יראת ה' היא חכמה, שעיקר החכמה להבין כי כח כל הברואים מהבורא יתברך החכמה מורכבת מ"כח" ו"מה" שהם יש ואין, ועבודת החכמה היא ליחד את היש שבחכמה עם האין "מה" שבחכמה עד שגם בנקודת היש שבחכמה תורגש האין והאחדות [על ידי ההכרה כי כל הברואים יש להם נקודה

אחת המחיה אותם וגם נקודה זו שהיא היש בטלה לשרשה שהוא האין], וממילא על ידי הביטול אליו יתברך יכולין להפיק רצון מה', וחכמה זו היא שניתן לבני ישראל, ועל זה נאמר (תהלים קיא ו כח) מעשיו הגיד לעמו, שאין שום אומה יכולין להשיג יראה הנ"ל רק בני ישראל, וזה שנאמר "שואל מעמך" דייקא.

עקב תרנ"ח

שכרן של צדיקים – אימתי?

מתקשרין בשורש שבעולם הבא וממשיכין תולדות ופירות לעולם הזה ג"כ. וזהו הברכה שכ' בש"ק, לפי שבש"ק יש עליה לכל המעשים עד השורש לכן אמרו חז"ל שהוא מעין עולם הבא ממילא נמשך הברכה גם לעולם הזה. הגם כי בהאי עלמא ליכא בעצם. מכל מקום נמשך פירות מעולם הבא לעולם הזה. וכן הוא בכל המצוות כמ"ש במקום אחר פי' אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ותרגום אונקלוס בחיי עלמא ע"ש. כי ע"ש זה נקרא מצוות שמחברין האדם אל השורש שבעולם הבא:

מה כתיב מקודם וידעת כי כו' הוא כו' הא-ל הנאמן שומר כו'. אם כן שכרן של צדיקים אינו בעולם הזה כמו שאיתא שכר מצות בהאי עלמא ליכא. אך עקב תשמעון הגם כי ושמר ה' אלקיך לך לעתיד לבא. מכל מקום על ידי המצות ואהבך וברכך כי הברכה אינו קיבול שכר רק על ידי אהבתו ימשך לך הברכה. וכמ"ש חז"ל הקרן קיימת לעולם הבא והפירות בעולם הזה ועל ידי המצות

מה כתיב מקודם וידעת כי כו' הוא כו' הא-ל הנאמן שומר כו'. אמר רבי חייא בר אבא למה הדבר דומה לאוהבו של מלך שהפקיד אצלו פקדונו ומת אוהבו של מלך, בא בנו ומבקש את הפקדון מידו, אמר לו תן לי הפקדון שהפקיד אבא אצלך, אמר לו המלך מצאת אחר טוב ממני? הפקדון שאצלי לא שמרתי אותו ולא קפלתי אותו? כך כשחטאו ישראל בימי ירמיהו אמר לו הקב"ה לירמיהו מה מצאו אבותיכם בי עוול, על מה שנשבעתי לאבותיכם לא קיימתי? נשבעתי שאני מברך את בניהם שנאמר כי ברך אברכך, לא ברכתי אתכם על ידי משה? שנאמר ה' אלקיכם הרבה אתכם, אמרתי לכם שאני מוציא אתכם ברכוש גדול שנאמר ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, לא עשיתי כך? שנאמר ויוציאם כו' ואין בשבטיו כושל כו' עיי"ש דבה"ק.

א"כ שכרן של צדיקים אינו בעולם הזה, כמו שאמרו (קידושין ל"ט ב) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אך "עקב תשמעון", עקב כלומר בסוף, כדאי' במדרש (דב"ר ג א) אמרו לו ישראל ואימתי אתה נותן לנו שכר המצות שאנו עושים, אמר להם הקב"ה מצוות שאתם עושים מפירותיהם אתם אוכלים עכשיו, אבל שכרו בעקב אני נותן לכם, מנין מה שקרינו בענייננו והיה עקב תשמעון. הגם כי "ושמר ה' אלקיך לך לעתיד לבא", מכל מקום על ידי המצות "ואהבך וברכך", כי הברכה אינו קיבול שכר, רק על ידי אהבתו ימשך לך הברכה. בכך מתרץ השפת אמת את הקושיא, שמשמע בפרשה שאם נשמור את המצות יבואו עלינו כל הברכות האמורות בפרשה, וא"כ נראה כביכול יש שכר בעולם הזה על קיום המצוות, ומתרץ שאין זה בגדר קיבול שכר, רק שזה השפע הבא עלינו על ידי אהבת ה', [דהיינו גודל גילוי אהבת ה' שנתדבקנו בו בעשיית מצוותיו].

הברכה שבאה על ידי המצוות היא רק על ידי אהבת ה' הנמשך מהמצווה

וזה למעשה השפע שמקבלים באופן כזה הוא דרגה יותר גבוהה מקיבול שכר, כי השכר הרי הוא רק פועל יוצא מהמצוה, היינו שיש את המצוה עצמה, ויש את הפועל יוצא מהמצוה שזה השכר, ואע"פ שאי' בספה"ק על מאמרם ז"ל במסכת אבות "שכר מצוה מצוה", שמהות המצוה הוא השכר עצמו, וכמ"ש הבעל התניא זי"ע שמשכרה של מצוה נדע מהותה, היינו ששכר המצוה הוא המצוה עצמה, מכל מקום הדבר שקרוי "קבלת שכר" הוא רק התגלות והארה מעין המצוה עצמה, אמנם הברכות האלו באות מעצם אהבת ה' שכיון שאוהב אותו על ידי המצוה על כן באין לו כל הברכות. **וכמו שאמרו חז"ל (פאה א, ג) הקרן קיימת לעולם הבא, והפירות בעולם הזה.**

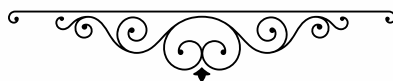
ועל ידי המצות מתקשרין בשורש שבעולם הבא, וממילא הקרן קיימת לעולם הבא, וממשיכין תולדות ופירות לעולם הזה גם כן, כמו שמצינו במדרש (דב"ר ג א) מובא לעיל.

הברכה שכתובה
בשבת קודש

וזהו הברכה שכתוב בשבת קודש "ויברך אלוקים את יום השביעי", לפי שבשבת קודש יש עליה לכל המעשים עד השורש, כדאי' מהאר"י הק' (טעמי המצות פרשת בהר) ואמנם בימות החול הותרו כל המלאכות שבעולם... כדי לברר הז' מלכין... ולכן בימות החול יורדין העולמות העליונים ומתלבשים למטה מדריגתם די לברר.. ואמנם ביום השבת חוזרים לעלות במקומם הראשון כו' עיי"ש. וזה כוונתו שזה הברכה, ששבת קודש יש ברכה עצמית ולכן יש בה הכל מעצמותה שהרי מיניה מתברכין כל שיתא יומין. לכן אמרו חז"ל שהוא השבת מעין עולם הבא, ממילא נמשך הברכה גם עולם הזה. הגם כי "בהאי עלמא ליכא" בעצם, [שהכוונה הוא רק על שכר המצוה עצמה שאין בעולם הזה], מכל מקום נמשך פירות מעולם הבא לעולם הזה.

וכן הוא בכל המצות, כמו שכתבנו במקום אחר, פירוש "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם", ותרגום אונקלוס בחיי עלמא עיין שם. כי על שם זה נקרא "מצוות" מלשון צוותא וחיבור כדאי' בראשית חכמה, שמחברים האדם אל השורש שבעולם הבא.

ובמדרש, הוא המדרש המוזכר בדברינו לעיל, מביא על הפסוק הא-ל הנאמן כו' עובדא דרבי פנחס בן יאיר ע"ש, וז"ל שם, הקל הנאמן, מאמונתו של בשר ודם אתה יודע אמונתו של הקב"ה, מעשה ברפב"י שהיה דר בעיר אחת בדרום והיו הולכים אנשים להתפרנס שם, והיה בידם שתי סאים של שעורים והפקידו אצלו ושכחו אותם והלכו להם, והיה רפב"י זורע אותן בכל שנה ועושה אותן גורן (כלומר במידת חסדו היה זורע אותן בכל שנה אע"פ שלא שלמו לו שיעשה זאת), אחר שבע שנים הלכו אותן חברים לשם (לרפב"י) לתבוע אותן ליתן להם מיד הכיר אותן רפב"י ואמר להם בואו וטלו אוצרותיכן. הוי מאמונתו של בשר ודם אתה יודע אמונתו של הקב"ה. עכ"ל, כלומר, ק"ו הוא ומה בשר ודם שהוא צדיק ומתוך דביקותו בהקב"ה שומר הוא כ"כ על ממון חבירו, על אחת כמה וכמה הקב"ה בעצמו ישמור לנו הברית והחסד, כמ"ש ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד שנשבע לאבותיך. נראה דפירוש "הברית והחסד" שאוהביו הצדיקים המה בידם לפתוח הברית והחסד בשמים כי הוא שמור וגנוז להם.

הברכה החלה על מזון ארץ ישראל

בהמ"ז רק על המן שהוא לחם מן השמים ואח"כ נתקן ונברר גם לחם מן הארץ.

ובאמת הברכה נמסר לבני ישראל, וצריכין לשמור הברכה שלא יתערב בה סטרא אחרא, כדאיתא שבהמ"ז צריך שמירה מסט"א ובכח ברית ותורה וארץ ישראל נתברר הברכה. גם לא במסכנות כפשוטו כדאיתא בספרים כי באכילה יש סכנה לנפש שלא יתדבק בגשמיות יותר מדאי לכן שעת אכילה שעת קרבא. אבל ארץ ישראל לא במסכנות תאכל. ומכל מקום גם עתה מברכין על הארץ דאיתא דבר שהי' בכלל ויצא מן הכלל ללמד על כלל כולו יצא. לכן ארץ ישראל שיצא מכלל ארור לברוך הי' הכנה לברר המזון אפי' בחוץ לארץ. כמ"ש חז"ל ה"א דורש אותה ובשבילה דורש כל הארצות:

בפסוק וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה כו'. אחז"ל מרע"ה תיקן ברכת הזן כשירד המן וכשנכנסו לארץ תיקן יהושע ברכת על הארץ והמזון וברכה זו חביבה ביותר ע"ש. והענין הוא מה שצריך ברכת המזון תלויה בארץ. דכתיב ארורה האדמה ולכן אין ארור מדבק בברוך ואי אפשר לברך עד שיצא המזון מכלל ארור לברוך ובכניסת בני' לארץ ישראל הוציאו הארץ מכלל ארור. ולכן כתיב מביאך אל ארץ טובה כו' אשר לא במסכנות תאכל בה לחם שעד עתה היה הארץ במסכנותא עד שביררו בני ישראל טוב מרע היפוך ממ"ש בעצבון תאכלנה. ומקודם הי' ארץ ישראל תחת כנעני הארור וכשנעשית נחלה לבני ישראל, נתבררה ואז יכול לחול ברכת ה'. ולכן מקודם לא היה מצות

בפסוק (יח י) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה כו' אשר נתן לך. אמרו חז"ל משה רבינו עליו השלום תיקן ברכת הזן כשירד המן, וכשנכנסו לארץ תיקן יהושע ברכת על הארץ והמזון וברכה זו חביבה ביותר ע"ש כדאיתא בברכות (מח:). ובמדרש איתא, שנו רבותינו עד שלא נכנסו לארץ ישראל היו מברכין ברכה אחת הזן את הכל, ומשנכנסו לארץ ישראל היו מברכין על הארץ ועל המזון, ואין לך חביבה מכולם יותר מברכת על הארץ ועל המזון שכך אמרו חכמים ז"ל כל מי שאינו מזכיר בברכת המזון ברית ומזון כו' לא יצא ידי חובתו. אמר הקב"ה חביבה עלי ארץ ישראל יותר מן הכל.

והענין הוא מה שצריך ברכת המזון תלויה בארץ. דכתיב (בראשית ג מז) **ארורה האדמה בעבורך, בעצבון תאכלנה כל ימי חייך, ולכן אין ארור מדבר בברוך, ואי אפשר לברך עד שיצא המזון מכלל ארור לברוך, כי ענין הברכה הוא המשכת שפע מלמעלה על ידי המזון, וזה אי אפשר על ידי מזון שהוא ארור, ובכניסת בני ישראל לארץ ישראל הוציאו הארץ מכלל ארור. וכ"כ השפת אמת (שלח תרמ"ט ד"ה במדרש), "ובחטא הראשון נאמר ארורה האדמה כו' בעצבון תאכלנה, ואחר כך נתקן העולם על ידי בני ישראל שנבררו וארץ ישראל שנברר מכל הארצות, ויצא מכלל ארור לברור".**

הטעם שברכת המזון תלויה בכניסת ישראל לארץ ישראל

ולכן כתיב (דברים ח, יז-ט) **מביאך אל ארץ טובה כו' אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, שעד עתה היה הארץ במוסכנותא עד שביררו בני ישראל טוב ורע היפוך ממה שכתוב בעצבון תאכלנה.**

ומקודם היה ארץ ישראל תחת כנען הארור שנאמר עליו "ארור כנען", וכשנעשית נחלה לבני ישראל נתבררה, היינו נתברר שארץ ישראל וישראל בכללות ובפרטות הם אחד, והם גלו את חלק הטוב שבארץ ישאל שעל זה אמרו "כי זהב הארץ ההיא טובה - אין תורה כתורת ארץ ישראל", וכליהודי בפרות גילה את חלק התורה המיוחד לו כמו ששמע בשפת אמת לעיל, שבכח ארץ ישראל צריך כל אחד למצוא את חלקו המיוחד לו בעבודת ה' בכח ארץ ישראל, ואז יכול לחול ברכת ה', ולכן מקודם לא היה מצוות ברכת המזון רק על המן שהוא לחם מן השמים, ואחר כך נתקן ונברר גם לחם מן הארץ.

על ידי שבאו ישראל לארץ ישראל נתברר חלקה הטוב

ובאמת הברכה נמסר לבני ישראל. וצריכין לשמור הברכה שלא יתערב בה הסטרא אחרא [ולא יטול חלק לעצמו מהשפע הנשפע על ידי הברכה]. כדאיתא שברכת המזון צריך שמירה מסטרא אחרא, ובכח ברית ותורה וארץ ישראל נתברר הברכה. וכמ"ש לעיל תרנ"ב "ובני ישראל בכח המתנות שנתן לנו הקב"ה יכולין לברר ולהוציא פנימיות המזון, ובארץ ישראל מוכן זה, וכל אלה הדברים שמזכירין בברכת הארץ, הם תיקונים שעל ידיהם יכולין לברר בירור אוכל מתוך פסולת, על ידי ברית וארץ חמדה".

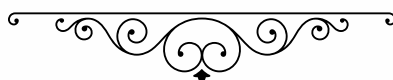
בארץ ישראל אין
סכנה כ"כ לנפש
שלא יתדבק
בגשמיות

גם "לא במסכנות" כפשוטו, כדאיתא בספרים כי באכילה יש סכנה לנפש שלא יתדבק בגשמיות יותר מדאי, לכן שעת אכילה שעת קרבא שהוא מלחמה אם יאכלו מחמת רצון השי"ת או מחמת תאוותו ורצונו, וזהו מלחמה עם היצר הרע, אבל ארץ ישראל לא במסכנות תאכל. הרי לנו פסק מהשפת אמת שכאן בארץ ישראל אין מלחמה זו של הרע, ואם רק ניגש לאכילה באופן ראוי, דהיינו שאוכל כי זהו רצון השי"ת או כדי שיהיה לו כח לעבדו ית"ש, או כדי לברר את אותיות התורה שנמצאים באוכל בשעת מעשה אז אין סכנה כלל שיתגשם. ואופן האכילה הראוי ראה גם בסידור הרב (רג א) שכתב "שאם יכין באכילתו לברר הטוב כדי לחזק נפשו האלקית בשכל ואהבה ויראה", היינו כדי שנפשו האלקית תוכל להתגבר בשכל והתבוננות בגדלות השם, שזה מביא לאהבה ויראה "ואינו נמשך אחר תאוות המאכל".

[וכ"כ בליקוטי אמרים פ"ז אודות קליפת נוגה המתלבשת במאכלי עולם הזה, "ופעמים שהיא נכללת ועולה בבחינת ומדרגת הקדושה דהיינו כשהטוב המעורב בה נתברר מהרע וגובר ועולה ונכלל בקדושה, כגון דרך משל האוכל בשרא שמינא דתורא ושותה יין מבושם להרחיב דעתו לה' ולתורתו כדאמר רבא חמרא וריחא כו', או בשביל כדי לקיים מצות ענג שבת ויום טוב אזי נתברר חיות הבשר והיין שהיה נשפע מקליפת נוגה ועולה לה' כעולה וכקרבן.... אך מי שהוא בזוללי בשר וסובאי יין למלאות תאות גופו ונפשו הבהמית שהוא בחינת יסוד המים מארבע יסודות הרעים שבה שממנו מדת התאוה, הנה על ידי זה יורד חיות הבשר והיין שבקרב ונכלל לפי שעה ברע גמור שבשלש קליפות הטמאות, וגופו נעשה להן לבוש ומרכבה לפי שעה עד אשר ישוב האדם ויחזור לעבודת ה' ולתורתו".]

הטעם שמברכין
ברכת המזון
בחוץ לארץ

ומכל מקום גם עתה שאנו בגלות מברכין ברכת "על הארץ", דאיתא "דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו יצא", לכן ארץ ישראל שיצא מכלל ארוך לברוך היה הכנה לברר המזון אפילו בחוץ לארץ, כמו שדרשו חז"ל (ספרי) ה' אלקיך דורש אותה ובשבילה דורש כל הארצות. [וכן איתא בתענית (י).] "ארץ ישראל שותה מי גשמים וכל העולם כולו מתמצית, שנאמר (משלי ח כו) הנותן מטר על פני ארץ וגו', ארץ ישראל שותה תחילה וכל העולם כולו לבסוף שנאמר הנותן מטר על פני ארץ וגו', משל לאדם שמגבל את הגבינה נוטל את האוכל ומניח את הפסולת". נמצא שמזון כל העולם נשפע על ידי ארץ ישראל גם לארץ העמים שמקבלת משפעה, וחל עליה קצת מקדושתה. אמנם מכל מקום איכא פגם במי שאוכל מאכלי חו"ל כדאי' בזוה"ק (קמ"א ע"א), חוץ מצדיקים האוכלים לשם מצוה בלבד ואינם נהנים מסעודות הרשות עיי"ש].

יסוד החסידות